

ORTA ÇOCUKLUK DÖNEM NDE UMUT VE EBEVEYNLERE GÜVENLİ BA LANMA

HOPE AND SECURE ATTACHMENT TO PARENTS IN MIDDLE CHILDHOOD

Zeynep Cihangir Çankaya¹

Nergis Canbulat²

Ba vuru Tarihi: 30.05.2017 Kabul Edilme Tarihi: 21.09.2017 DOI:10.21764/maeuefd.317054

Özet

Çocuk geli iminde anne, baba ve çocuk etkile iminin önemi bilindi inden bu çal, ma ba lanma kuram, ve umut kuram, temelinde planlanm, t,r. Çünkü umutlu dü ünme becerileri yak,nl, a dayal, ili kilerin oldu u güvenli ortamlarda geli mektedir. Bu temellerden hareketle, çal, man,n amac,, çocuklar,n anneye ba lanma, babaya ba lanma düzeyi ve cinsiyet de i kenlerinin umut düzeylerini yordamadaki rolünü belirlemektir. Ara t,rman,n çal, ma grubunu, zmir iline ba l, ilkö retim okullar,nda 4., 5. ve 6. s,n,fa devam eden 173'ü k,z, 207'si erkek olmak üzere 380 çocuk olu turmu tur. Ara t,rmada Ki isel Bilgi Formu, Kerns Güvenli Ba lanma Ölçe i ve Çocuklarda Umud Ölçe i kullan,lm, t,r. Verilerin analizinde Pearson Momentler Çarp,m, Korelasyonu ve çoklu regresyon analizi kullan,lm, t,r. Ara t,rma sonucunda, anneye güvenli ba lanma ve babaya güvenli ba lanma de i kenlerinin umut de i kenini anlaml, düzeyde yordad, , bulunmu tur. Cinsiyet de i kenini ile umut de i kenini aras,nda anlaml, düzeyde bir ili ki bulunamad, ,ndan regresyon analizine dahil edilmemi tir. Elde edilen bulgular daha önce yap,lan ara t,rmalar çerçevesinde tart, lm, , ara t,rma ve uygulamaya dönük önerilerde bulunulmu tur.

Anahtar Kelimeler: Pozitif psikoloji, Orta çocukluk, Umud, Ba lanma

Abstract

It is known that in child development, father, mother and child interactions are important. Therefore the present study was organized based on attachment theory and hope theory. It is thought that children who have trustworthy relations by their parents based on closeness have a safe environment to develop hopeful thinking skills. Based on this assumption, the present study aimed to define the predictive role of attachment to mother pattern, attachment to father pattern and gender on hope. The research study group consisted of 380 children (173 girls; 207 boys) who attend to 4th, 5th and 6th grades at elementary and primary schools in zmir. In the study, Kerns Security Scale, Children's Hope Scale and Personal Information Form were used to collect data. In data analysis, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and multiple regression analysis were used. According to the results, children's hope level was significantly predicted by their secure attachment to their mothers and fathers. Gender variable was not included in the regression analysis due to its insignificant relationship with the hope variable. The findings are discussed within the light of earlier studies and suggestions are provided for both the future studies and the practice.

Keywords: Positive Psychology, Middle Childhood, Hope, Attachment,

Giri

Çocuk ve ergen psikolojisi ara t,rmalar,n,n büyük bir k,sm, problem davran, lara ve olumsuz ya am olaylar,na odaklan,rken, çok az bir k,sm, olumlu geli ime odaklanmaktad,r. Bu s,n,rl, bak, a dayal, sonuçlar çocuk ve ergenlerin ruh sa l, , resminin eksik kalmas,na yol açmaktad,r. Pozitif psikoloji ak,m,n,n ortaya ç,k, , bu durumu de i tirmi tir. yi olu a ve bireyin en üst düzeyde

¹ Doç. Dr., Ege Üniversitesi, zeynep.cihangir.cankaya@ege.edu.tr

² Uzman Psikolojik Dan, man, Buca Halk E İtmi Merkezi, nergistulek@gmail.com

gelişimine pozitif psikoloji açılımı, psikolojik iyiliği arttırmada gelişimsel yolların önemine odaklanarak, çocuk, ergen ve yetişkinlerin ruh sağlığına daha iyi anlam kazandırmaya katkı sağlamıştır (Marques, Pais-Ribeiro, Lopez, 2011). Bu etki ve katkıyla, çocukların yaşamda başarılı olmaları için sahip olmaları gereken sosyal ve duygusal yeterliklere daha fazla odaklanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda çocuk ve ergenlerde umut, öz yeterlik, öz saygı, iyimserlik, cesaret, minnettarlık gibi olumlu özellikler üzerinde yapılan çalışmaların sayısı, gün geçtikçe artmaktadır. Bu bağlamda ve önemle bu araştırmada çocuklarda umut üzerinde çalışılmıştır.

Lazarus (1993), umut kavramını belirli bir durumun olumlu sonuçlanmasına ilişkin beklenti düzeyini yansıtan olumlu bir yapı olarak tanımlamaktadır. Umudun kuramına göre ise umut; bireylerin kapasitelerine ilişkin algılarını yansıtan bilişsel ve motivasyonel bir yapıdır. Bu yapıyı "açık olarak kavramsallaştırılmış amaçlara sahip olma", "amaçlara ulaşmak için spesifik stratejiler geliştirmek (pathways thinking)", ve "bu stratejileri kullanma ve sürdürme konusunda motivasyona sahip olma (agency thinking)" olmak üzere 3 boyutu bulunmaktadır (Snyder, 2002). Belirlenen amaçların peşinden gitme motivasyonu (agency) ve amaca ulaşma yolları (pathways) umudu açıklamada önemli boyutlardır. Amaçların peşinden gitme/amaca güdülenme boyutu, amaca ulaşmayı isteme ve amaca ulaşmak için kendinde güç hissetme olarak tanımlanmakta ve "ben bunu yapabilirim düşüncesi"ni yansıtmaktadır. Umudun bu boyutu, geçmiş, şu an ve gelecekteki amaçlara ulaşmak için belirlenen yollar, uygulamaya yönelik inançlar, içerdiği umut kuramının motivasyonel kısmıdır. Bu motivasyona sahip bireyler amaçları yönünde harekete geçebilirler, bunu sürdürebilirler, engelleyici durumlara karşı gelebilir ve onlarla baş edebilirler, bu süreçte bireyler kendi kendileriyle olumlu konuşmalar yaparlar. Amaca ulaşma yolları boyutu ise; bireyin amaçlarına ulaşmak için planlama yapma ve farklı yollar bulabilme konularında kendisine yönelik inançlarını içermektedir (Snyder, 2000, 2002, 2005).

Umudun kuramına göre bir amaç bireyin arzu ettiği her şey hakkında olabilmektedir. Ulaşılabilecek hedeflenen amaçlar genel bir anlam taşıyabilir, hayat boyu sürebilir ya da bir araba almak istemek gibi bir kerelik ve kısa süreli olabilir. Amaçlar aynı zamanda yüksek ya da düşük oranda ulaşılabilirlik de içerebilir. Bu noktada umut düzeyleri yüksek bireyler, ulaşılması daha zor amaçları edinebilmektedirler (Snyder ve diğeri., 1996, Snyder, 2002). Yüksek umut düzeyine sahip bireyler özellikle amaçları önemli olduklarında veya amaca ulaşmada bir engel söz konusu olduğunda daha fazla alternatif yollar geliştirebilmekte, engellerle etkili bir şekilde başa çıkabilmektedirler. Kendilerini esnek düşünebilen, amaca götürecek alternatif yollar bulabilen kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple yüksek umutlu insanlar kendilerini düşük umutlu insanlara göre amaçları için yeni bir adım atma konusunda daha cesaretli hissetmektedirler (Snyder ve diğeri.,

1997, 2002, Synder, 2002). Ayr,ca yüksek umut düzeyine sahip bireyler, kendilerini amaçlar,na ula t,racak yollar konusunda daha eminlerken, dü ük umut düzeyine sahip bireylerin bulduklar, yollar çok sa lam de ildir ve çözüme götürecek yol çok iyi belirlenmemi tir (Snyder, 2000, 2002, 2005).

Umut kuram,nda çocukluk dönemi umudun temellerinin olu mas, için kritik bir dönem olarak görülmektedir. Kuramda umudun kal,tsal bir boyutunun olmad, ,, tamam,yla ö renilmi bili sel bir amaca yönelik dü ünçe oldu u ve umutla ilgili dü üncelerin iki ya ,ndan itibaren olu maya ba lad, , öne sürülmektedir (Snyder ve di ., 1997, Snyder, 2005). Bebeklik ve çocukluk dönemindeki amaç yönelimli ya ant,lar, bireylerin farklı ya am durumlar,ndaki dü ünçe ve davran, lar,n, yönlendiren, genellikle stabil olan mizaca dayal, tutumlara katkı sa lamaktad,r (Snyder, 2000, 2002). Yakla ,k iki ya civar,ndaki umut düzeyi okul öncesi dönemden ba layarak ergenlik y,llar,na geçi te göreceli olarak sabit kalmaktad,r (Snyder, 1994). Bununla birlikte umut ö renilmi bili sel ve motivasyonel bir yap, oldu u için, do as, gere i geli im süreci içinde meydana gelen de i imlerle ve müdahalelerle umut düzeylerinin farklıla abilece i ifade edilmektedir. Bu çerçevede ebeveynleri çocuklar,na nas,l dü üneceklerini ö retebilir ve bu konuda onlara model olarak umutlu dü ünme becerilerini geli tirebilirler (Baumrind, 1967). Umut düzeylerinin de i imlerinin incelendi i boylamsal bir ara t,rmada, ergenlik döneminde de umut düzeyinin bir y,l içinde de i im göstermedi i ancak 7. s,n,fta ergenlerin umut düzeylerinde dü ü ya and, , sonucuna ula ,lm, t,r (Valle, Huebner ve Suldo, 2006). Çocuk ve ergenlerde umutlu dü üncenin geli iminin, geli im dönemlerine göre farklı,k gösterip göstermedi ini anlamaya dönük daha çok çal, maya ihtiyaç bulunmas,yla (Bernardo, 2015) birlikte anne babayla kurulan güvenli ba lanman,n umudun geli imini kolayla t,rd, , ve h,zland,rd, , söylenebilir.

Çocuklarda umudun geli imi, bak,c, ile bebek aras,nda kurulan erken dönem etkile imlerin, sonraki sosyal etkile imler için bir plan, bir kopya olu turmas,yla aç,klanmaktad,r. Anne ve babayla kurulan erken dönem etkile imler, bebe in umut ve bak,m almakla ilgili içselle tirilmi sosyal senaryolar,n,n say,s,n, yordamaktad,r (Snyder, 2002). Fiziksel olarak ihmal edilen, ihtiyaçlar, kar ,lanmayan, gerekli bak,m, alamayan çocuklar,n umutlu dü ünmeyi ö renemeyecekleri, s,n,rlardan, destekten, tutarl,l,ktan yoksun bir çevrenin umudun geli mesi için elveri li olmad, , belirtilmektedir. Ba ka bir ifadeyle, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlar,n, kar ,lamayan sosyal çevrelerde büyüyen çocuklar,n umutlu dü ünmeyi ö renmeleri güçle mekte; yüksek umut düzeyi çocuklar,n nitelikli ve yeterli bak,m, destek ve ilgi gördü ü bir çevrede geli ebilmektedir (Snyder, 2002). Bunun yan,nda erken çocukluk döneminde amaçlara ula ma konusunda kar ,la ,lan

engellerle, destekleyici çevre sayesinde, ba a ç,kman,n umutlu dü ünçeyi geli tirdi i ve bu çocuklar,n kar ,la ,lan di er zorluktan da umutlu dü ünçe sayesinde korunduklar, belirtilmektedir (Synder ve di ., 1997).

Çocuklarda umutlu dü ünçenin geli iminde temel etkinin anne ve babalar,yla kurduklar, ili kiden geldi i görülmektedir. Umudun geli iminde anne ve babalarla kurulan ili kinin önemini destekleyecek biçimde umut düzeyi yüksek yeti kinlerin, çocukluklar,nda kendilerine bak,m veren ki ilerle yak,nl, a dayal, bir ili ki kurmu olduklar,n, belirttikleri çal, malar bulunmaktadır (Merkas ve Brajsa_Zganec, 2011; Shorey, Synder, Yang ve Lewin, 2003). Son zamanlarda yap,lan baz, ara t,rmalarda da ara t,rmac,lar ba lanma kuram,n, umudun ve çaresizli in ö renilmesinde anahtar bir yap, olarak ele almaktad,r (Blake ve Norton, 2014; Gooty ve Nelsoni, Little, 2009). Çocuklar,n kendilerine bak,m veren ki ilerle ili kilerinin ele al,nd, , ba lanma kuram, (Bowbly, 1969, 1980), erken çocukluk döneminde birincil bak,c,larla kurulan ili kinin niteli inin, ya am,n daha sonraki dönemlerinde kurulacak olan ili kilerde belirleyici oldu unu vurgulamaktad,r. Ba ka bir ifadeyle kurama göre bireyler, erken çocukluk y,llar,nda birincil bak,c,larla kurduklar, etkile imlerle kendilerine ve ba kalar,na ili kin bili sel i leyen modeller geli tirmektedir. Kuram,n temel varsay,m, erken ya larda anne ya da çocu u büyüten ki iyle kurulan ili kinin kalitesi (bak,m verenlerin duyarl, ve ula ,abilir olmas,) çocu un psikolojik sa l, ,n, belirleyen en önemli etkendir. Kurama göre çocuklar,yla güvenli ba lanma ili kisi kuran ebeveynler, ayn, zamanda onlara de erli olduklar,, korunduklar, ve sevildiklerine ili kin güvence vermi olmaktadır. Güvenli ba lanma ili kisi çocuklara güvenlik, rahatlık ve tahmin edebilirlik duygular, sa lamaktad,r. Bu durum çocuklar,n duygular,n, düzenlemelerini kolayla t,rmakta ve ba etme becerilerini geli tirmektedir. Ebeveynlerin özellikle birincil ba lanma figürlerinin çocuklar,n ihtiyaçlar,na duyarl, olmalar, ve onlar, düzenli olarak kar ,lamalar,, çocuklar,n yak,nl,k kurma ihtiyaçlar,n, doyurulmas,n, sa lamaktad,r. Bu durum çocuklar,n kendilerini güvenli bir ortamda alg,lamalar,na ve bu güven duygusuyla çevreyi ara t,rmalar,na imkan vermektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Böylece çocuklar terk edilme ya da güvenlik korkusu ya amadan çevrelerini özgürce ke federler, sosyal etkile imlere kat,l,rlar, ki isel amaçlar,n, pe inden giderler. Destekleyici çevrelerde düzeltici ebeveyn geribildirimi ile amaçlar,n pe inden gitme durumu umutlu dü ünçeyi, kendisinin sevebilir ve de erli oldu una, ba kalar,n,n güvenilebilir oldu una, dünyanın, güvenilir bir yer oldu una ili kin alg,lar,n içselle mesini desteklemektedir (Snyder, 1994, 2002). Çocukluk döneminde olu an kendine ve ba kalar,na ili kin olumlu alg,lar,n,n yeti kin i levsellili ini etkiledi i bilinmektedir. Bu do rultuda çocukluktan itibaren güvenli ba lanan bireyler dünyay, amaçlar,na ula mak için güvenli bir yer olarak gördükleri ve bu alg,n,n onlar,n amaçlar,na ula malar,nda yard,mc, oldu u söylenebilir (Simmons ve di ., 2009).

Özetle ba lanma kuram,nda güvenli hissetmenin amaçlara ulaşmada temel oldu u vurgulanmaktadır (Bowlby, 1988). Benzer biçimde umut kuram,nda da amaca güdülenme ve amaca ulaşma yollar, bulma boyutlar,ndan oluşan umutlu düşünmenin, anne babadan ve erken dönemde kurulan ilişkilerden öğrenildiği ileri sürülmektedir (Snyder, 1994; 2002). Bu iki kuram bütünleştirilerek yola çıkılan bu ara t,rmada orta çocukluk döneminde umut ve güvenli ba lanma arasındaki ilişki üzerinde çalış, lm, t,r. Bu ilişkiye odaklanan Türkiye'de yapılm, bir çalış, maya rastlanmam, t,r. Ara t,rmada aynı zamanda çocuklar,ın umut düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Yapılan bazı çalış, malarda çocuklar,ın umut düzeylerinde cinsiyetin anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılm, ken (Atik ve Kemer, 2009; Merkas ve Brajsa-Zganec, 2011; Kabakç, ve Totan, 2012; Jiang, Scott ve Kimberly, 2013); bazı çalış, malarda kızlar,ın umudun amaçlar,ın peşinden gitme alt boyutu puanları,ın erkeklerden yüksek olduğu (Shorey ve di . 2003), cinsiyetin durumluk ve genel umudun anlamlı bir yorday,c,s, olduğu (Türkmen ve Demirli, 2011) bulunmuştur. Bu bağlamda özellikle ülkemizde çocuklar,ın umut düzeylerinde cinsiyetin etkisini inceleyen daha çok çalış, maya ihtiyaç duyuldu u düşünülmektedir. Türkiye'de çocuklar ve ergenlerde umut üzerinde yapılm, birkaç çalış, ma bulunmaktadır. Aydın, Sar, ve Şahin (2012) tarafından yapılan çalış, mada çocuklarda umudun gelişiminin önemi üzerinde durulmuştur ve anne-babalara ve eğitimcilerle önerilerde bulunulmuştur. Atik ve Kemer (2009) tarafından çocuklarda umut ölçeğinin Türk örneklemin geçerlik ve güvenirlik çalış, ması yapılm, t,r. Aynı çalış, ma içerisinde umut düzeyinin sınıf seviyesine göre farklılık gösterdiği, 6. sınıf öğrencilerinin umut düzeylerinin 7. ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılm, t,r. Başka bir çalış, mada ise (Atik, 2009), ilköğretim ikinci kademe öğrencileriyle çalış, lm, ve umut zorbal, , yordayan bir değişken olarak ele alınm, t,r. Çalış, mada çocuklar,ın umut düzeyleri yükseldikçe zorba ve zorba/ma dur olma ihtimallerinin düştüğü görülmüştür. Cihangir-Çankaya ve Meydan (2017) tarafından ergenler üzerinde yapılan bir ara t,rmada, ergenlerin umut düzeylerinin mutlulukları,ın anlamlı bir yorday,c,s, olduğu sonucuna ulaşılm, t,r. Çelik, Çetin ve Tutkun (2014) tarafından ergenler yürütülen, umut, akademik başarı, öz yeterlik, öz farkındalık, aile, okul, akran, toplum ilişkileri, empati değişkenlerinin incelendiği bir modelleme çalış, mas,nda, umut sonuç değişkeni olarak ele alınm, ve ergenlerin umut düzeylerinin çevresel faktörlerle akademik başarıyla, öz yeterlik, öz farkındalık değişkenleriyle anlamlı ilişkiler gösterdiği bulunmuştur.

Yurt dışında yapılan çalış, malarda umudun çocuklar ve ergenler için önemi açık bir biçimde ortaya konulmuştur (Snyder, Lopez, Shorey, Rand ve Feldman, 2003). İlköğretim öğrencileriyle yürütülen

çal, malarda yüksek umut düzeyine sahip öğrencilerin özsaygı, düzeylerinin, yaşam doyumu, ve iyimserlik düzeylerinin (Merkas ve Brajsa-Zganec, 2011; Snyder ve di ., 1997), akademik başarılar, yüksek oldu u, ki ileraras, etkileşimlerden hoşlandıkları, ve depresyon belirtilerinin az oldu u (Snyder ve di ., 1997) görülmü tür. Bu çocuklar, aynı zamanda amaçlarına ulaşmak için uğraşırken başarılarından ziyade başarıya odaklanma eğiliminde oldukları, ve yaşam için pek çok amaç geliştirdikleri ve bu amaçlarına ulaşmak için problem çözme yeteneğine sahip oldukları, na dair inançlara sahip oldukları, görülmü tür (Snyder ve di er., 1997). Ergen gruplarında ise, yüksek umut düzeyine sahip olmanın sosyal yeterlikle (Barnum, Snyder, Rapoff, Mani ve Thompson, 1998), genel yaşam doyumuyla (Marques, Pais-Ribeiro, ve Lopez, 2011; Valle, Huebner ve Suldo, 2004) olumlu bir ilişki içinde olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Ergenlerle yürütülen, umudun ebeveyn belanması, ve yaşam doyumu arasında aracılık eden olarak ele alındığında, bir çalışmada, ebeveynlerle belanma ile umut arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuş ve umudun aynı zamanda ebeveyn belanması ve yaşam doyumu arasında aracılık etkisi doğrulanmıştır (Jiang, Huebner, Hills, 2013). Ergenlerin umut ve mutluluk düzeylerinin akran grupları belanmasında incelendiği araştırmada, akran gruplarındaki gençlerin umut ve mutluluk düzeylerinin benzerlik gösterdiği, umut ve mutluluk arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmü tür (Parker, Ciarrochi, Heaven, Marshall, Sahdra, Kiuru, 2015). Ergenlerle yürütülen başka bir çalışmada umudun stresli yaşam olayları, ve yaşam doyumu arasında ilişkisel bir aracılık rolünün olduğu ortaya konulmuştur (Valle, Huebner ve Suldo, 2006).

Çocuk ve ergenler üzerinde yürütülen çalışmalar, üniversite öğrencileri ve yetişkinlerle yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalar, çocukluk döneminde oluşan umutlu düşüncenin yetişkinlik yıllarında da stabil kaldığını, ve yüksek umut düzeyine sahip yetişkinlerin çocukluk döneminde ebeveynleriyle yakınlığa dayalı bir ilişki kurdukları bilgileriyle değerlendirildiğinde, çocuk ve ergen araştırmaları, içinde önemli bir hale gelmektedir. Bu araştırmaların birisinde hem bireyler üzerinde çalışılmış ve güvenli belanan hem bireylerin daha umutlu oldukları bulunmuştur (Simmons, Nelson, Quick, 2003). Başka bir araştırmada çalışılan yetişkinlerin iş ortamındaki güvenli belanma ve umut düzeyleri arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur (Simmons ve di ., 2009). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, güvenli belanmanın umutlu düşünme için bir yapısal ve ruhsal problemlere karşı olumlu bir kaynak olduğu görülmü tür (Shorey, Snyder, Yang, ve Lewin, 2003). McDermott, Cheng, Wright, Browning, Upton ve Sevig (2015) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırmada da, güvensiz belanmanın umut ile olumsuz ilişki gösterdiği bulunmuştur. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada umudun, iyimserlik, psikolojik sağlık, ve iyi oluş ile

ili kili oldu u ve bu ba lamda ruh sa l, ,n,n önemli bir yorday,c,s, oldu u sonucuna ula ,lm, t,r (Shorey, Little, Snyder, Kluck ve Robitschek, 2007).

Bu ara t,rman,n, Türkiye'de ba lanma ve umut aras,ndaki ili kiye odaklanan çal, malar,n ve özellikle çocuklar üzerinde yap,lan ara t,rmalar,n nicel yetersizli inden kaynaklanan bo lu u doldurmak için önemli bir ad,m oldu u dü ünülmektedir. Bunlar,n yan,nda orta çocukluk dönemi ara t,rmac,lar taraf,ndan ihmal edilen önemli bir geçi dönemidir. Çocu un geli imsel sürecinin bir sonucu olarak, orta çocukluk döneminde ba lanma ya ant,lar, da çocukluk ve yeti kinlik dönemlerine göre farklı,klar göstermektedir (Sümer ve Anafarta- enda , 2009). Bu ara t,rmayla orta çocukluk döneminde ebeveynlere ba lanma ile ilgili çal, malara da katkı sa lanm, olacakt,r. Bunun yan, s,ra çocuklar,n umut düzeylerini etkileyen faktörlerle ilgili yap,lacak çal, malar,n, çocuklarla yürütülebilecek önleyici çal, malar için de çok önemli oldu u söylenebilir. Çünkü Snyder ve di erlerinin (2000) belirtti i gibi umut, problemlerin önlenmesinde bir güç olarak kullan,labilmekte, umudun birincil ve ikincil önleyici rolleri bulunmaktad,r. Umudun birincil önlemedeki rolü, problem ortaya ç,kmadan önce problemlerin ortaya ç,kmas,n, önleme biçimindeyken; ikincil önlemedeki rolü ise, problem ya da risk faktörleri ortaya ç,kt,ktan sonra problemi ortadan kald,rmay,, azaltmay, ya da kontrol alt,na almay, kolayla t,rılmakt,r. Çünkü yüksek umut düzeyine sahip bireyler amaçlar,na ula ma sürecinde engellerle kar ,la t,klar,nda, ya ad,klar, durumun üstesinden gelebileceklerine dair bir inanç ta ,rlar ve kendilerini amaca götürecektir alternatif yollar bulabilirler. Bu ba lamda çocuklarda umut üzerinde çal, mak önleyici çal, malar planlayabilmek ve çocuklar, güçlendirmek aç,s,ndan önemli görünmektedir. Belirtilenlerden hareketle yürütülen bu ara t,rman,n amac,, ba lanma kuram, ile umut kuram, aras,ndaki ili kiye odaklanarak, çocuklar,n anne/babalar,na ba lanma örüntülerinin ve cinsiyetin umut düzeyinin anlaml, birer yorday,c,s, olup olmad, ,n, belirlemektir.

Yöntem

Bu ara t,rma, çocuklar,n anne ve babaya ba lanma örüntülerinin ve cinsiyetin umut düzeylerini yordama gücünü inceleyen, mevcut durumu ili kisel tarama modelinde betimsel bir ara t,rmad,r. Ara t,rman,n ba ,ms,z de i kenleri anne ve babaya güvenli ba lanma örüntüleri ve cinsiyet iken, ba ,ml, de i keni umuttur.

Çal, ma Grubu

Ara t,rman,n çal, ma grubunu olu tururken öncelikle her sosyoekonomik düzeyi temsilden birer okulun ara t,rma grubunda yer almas,na dikkat edilmi tir. Bu do rultuda ara t,rmada zmira iline ba l, 3 ayr, ilkö retim okulunun (iki devlet okulu, bir özel okul) 4., 5., ve 6. s,n,flar,na devam eden 433 çocu a ula lm, t,r. Veri toplama araçlar,ndaki eksik yan,tlar nedeniyle 53 ölçme arac, ara t,rma d, ,nda tutulmu ve ara t,rman,n çal, ma gurubunu 380 çocuk olu turmu tur. Tablo 1'de çal, ma grubuna ili kin aç,klay,c, bilgiler verilmi tir.

Tablo 1.

Çal, ma Grubunun Demografik Özelliklere Göre Da ,l,m,

		f	%
Cinsiyet	K,z	173	45.5
	Erkek	207	54.5
	Toplam	380	100
Ya	10 ya	84	22.1
	11 ya	133	35
	12 ya	163	42.9
	Toplam	380	100
Anne	Ya ,yor	379	99.5
	Vefat Etti	1	0.3
	Toplam	380	100
Baba	Ya ,yor	376	98.9
	Vefat Etti	4	1.6
	Toplam	380	100
Annenin E itim Durumu	Hiç	30	7.9
	İkokul	88	23.2
	Ortaokul	61	16.1
	Lise	110	28.9
	Üniversite	69	18.2
	Yüksek Lisans	7	1.8
	Bilinmiyor	15	3.9
	Toplam	380	100
Baban,n E itim Durumu	Hiç	8	2.1
	İkokul	73	19.2
	Ortaokul	68	17.9
	Lise	95	25
	Üniversite	98	25.8
	Yüksek Lisans	26	6.8
	Bilinmiyor	12	3.2
	Toplam	395	100
Anne ve Baban,n Birliktelik Durumu	Evli-Birlikte	360	94.7
	Evli-Ayr,	4	1.1
	Bo and,	9	2.4
	Di er	7	1.8
	Toplam	380	100

Karde Say,s,	Hiç Karde Yok	49	12.9
	Bir Karde	154	40.5
	ki Karde	105	27.6
	Üç Karde	35	9.2
	Dört Karde ve üstü	37	9.8
	Toplam	380	100

Veri Toplama Araçlar,

Ara t,rmada veri toplama amac,yla, Ki isel Bilgi Formu, Kerns Güvenli Ba lanma Ölçe i, Çocuklarda Umut Ölçe i kullan,lm, t,r. Veri toplama araçlar,na ili kin bilgiler a a ,da verilmi tir.

Ki isel bilgi formu: Ara t,rmaya kat,lan çocuklar,n cinsiyet, ya , anne ve baban,n e itim durumu, anne ve baban,n mesle i, anne ve baban,n birliktelik durumu ve karde say,s, gibi bilgilerini elde etmek amac,yla ara t,rmac,lar taraf,ndan haz,rlanm, t,r.

Kerns güvenli ba lanma ölçe i (KGBÖ): Kerns ve arkada lar, (1996) taraf,ndan geli tirilen ve 15 maddeden olu an KGBÖ orta çocukluk ve ergenlik öncesi dönemindeki (9-12 ya) çocuklara uygun olarak geli tirilmi tir. Ölçek, çocuklar,n ba lanma figürlerinin (a) duyarlı ve ula ,labilir olacaklar,na ne oranda güvendiklerini, (b) stres alt,nda iken ba lanma figürlerine güvenme e ilimlerini ve (c) ba lanma figürleri ile ileti im kurma kolaylı ,n, ve isteklilik düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktad,r. Çocuklar ölçe i hem anne hem de babalar, için ayr, olarak doldurmaktad,rlar. Ancak evde ya ayan üvey bir ebeveyn varsa anket bu ebeveyn için doldurulmaktad,r. Ters yönde yaz,lm, yedi madde yeniden kodland,ktan sonra ölçek toplam puan üzerinden (15-60 aras,nda de i en puanlarla) ya da madde say,s,na bölünerek ortalama de erler üzerinden (1-4 aras,nda de i en puanlarla) de erlendirilebilir. Yüksek puanlar ebeveynlere kar , güvenli ba lanmaya kar ,lık gelmektedir (Sümer ve Anafarta enda , 2009).

Ölçe in Türkçeøye çevrilmesi ve uyarlanması, Sümer ve Anafarta enda (2009) taraf,ndan yap,lm, t,r. Ölçe in Cronbach alfa iç tutarlık katsay,lar, anne formu için .84 ve baba formu için .88 olarak bulunmu tur. Ölçe in geçerlik çal, malar, kapsam,nda anne ve baba formlar, için ayr, ayr, ana bile enler (faktör) analizi yap,lm, t,r. Yap,lan çal, mada hem anne hem de baba formu için KGBÖmün tek boyut üzerinden ebeveynlere güvenli ba lanma düzeyini ölçtü ü görülmü tür. Ölçe in bu ara t,rmadaki örneklem grubu için Cronbach alfa iç tutarlık katsay,lar, anne formu için .82, baba formu için .85 olarak bulunmu tur.

Çocuklarda umut ölçe i: Snyder ve di ., (1997) tarafından çocuklarda umudu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. ÇUÖ 8-16 yaş arası çocuklarda kullanılabilmektedir. Ölçek amaca ulaşma yolları ve amaca güdülenme olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. 6 maddeden oluşan ölçek likert tipi derecelemeye uygun olarak; Hiçbir Zaman=1, Nadiren=2, Bazen=3, Sık sık=4, Çok Zaman=5 ve Her Zaman=6 şeklinde uygulanmaktadır. Ölçeğin puanlanması, her bir maddeden alınan puanın toplanmasıyla yapılırken ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 36, en düşük puan 6'dır. Ölçekteki tek sayılı maddeler amaca güdülenme boyutunu, çift sayılı maddeler ise amaca ulaşma yolları boyutunu oluşturmaktadır.

Ölçeğin Türkçeye çeviri ve uyarlama çalışmaları, Atik ve Kemer (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışmaları, kapsamında açıklama ve doğrulama faktör analizleri sonucunda orijinal çalışmadaki faktör yapısıyla tutarlı iki alt boyut elde edilmiştir. Ölçeğin uyum geçerliliği çalışmasında, ÇUÖ puanları ile Rosenberg Benlik Saygı Ölçeği puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları, kapsamında; ÇUÖ'nün tüm ölçek için Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayısı, .74 olarak bulunurken, test-tekrar test korelasyon katsayısı ise .57 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu araştırmadaki örneklem grubu için Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayısı, .72 olarak bulunmuştur.

Yöntem

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, uygulanmasında sınıf öğretmenlerinden ve okul psikolojik danışmanlarından yardım alınmıştır. Veriler ders saatlerinde ve gruplar halinde toplanmıştır. Uygulama öncesinde çocuklara ölçek maddelerinin nasıl uygulanacağına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Çocukların maddeleri doğru anlayarak ve içtenlikle yanıtlamaları, sağlayabilmek amacıyla alt ve orta sosyoekonomik düzeyde olduğu düşünülen iki okulda sınıf öğretmenleri ölçme araçları, sınıf projeksiyon kullanarak yansıtma ve öğrencilerin anlamadıkları noktalara açıklık getirmiştir. Çocukların ölçekleri yanıtlaması, yaklaşık bir ders saati sürmüştür.

Verilerin analizinde, SPSS 17.0 paket programı kullanılmış ve sonuçları yorumlanmasında ise 0.05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır. Çocukların umut düzeylerinin anne/babaya bağlılık örüntüleri ve cinsiyetleri ile olan ilişkisini belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi, belirtilen değişkenlerin umut düzeyini ne ölçüde yordadığını belirlemek için ise standart çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Çoklu regresyon analizi, çoklu birlikte de ği ğim, normallik, uç de ğerler, do rusall,k, homojenlik ve art,k de ğerlerin ba ,ms,zl, , gibi birtak,m varsay,mlara sahip oldu undan analize geçilmeden önce bu varsay,mlar test edilmi tir. Çoklu birlikte de ği ğim, ba ,ms,z ba ,ms,z de ği ğkenler aras,nda yüksek düzeyde korelasyon oldu unda meydana gelmektedir. Verilerin VIF ve tolerance de ğerlerine bak,lm, ve tolerance de ğerlerinde .10'dan küçük ve VIF de ğerlerinde .10'dan büyük de ğerler gözlenmemi tir. Bu yolla ba ,ms,z de ği ğkenlerin ili kisiz oldu u saptanm, t,r. Kolmogorov-Smirnov testi anlaml, bulunmam, t,r ve bu sonuç tüm verilerin normal da ,ld, ,n, göstermi - tir. Kolmogorov-Smirnov de ğerlerinin ba ,ml, ve ba ,ms,z de ği ğkenler için .074 ile .385 aras,nda de ği ğiti ğ görölmü tür.

Da ,l,m,n çarp,kl,k ve bas,kl,k düzeyi incelendi inde çarp,kl,k katsay,lar,n,n .110 ile .684 aras,nda, bas,kl,k katsay,lar,n,n ise .124 ile -.567 aras,nda de ği ğiti ğ görölmü tür ve bu de ğerlerin 1'ın alt,nda olmas, da ,l,m,n normal oldu unu göstermi tir. Tek de ği ğkenli normallik de ğerleri için Z de ğerleri, çok de ği ğkenli normallik ve uç de ğerleri için Mahalanobis Distance testiyle incelenmi tir. Herhangi bir uç de ğere ve çok de ği ğkenli normalli ği bozan herhangi bir gözleme rastlanmam, t,r. Regresyon analizinin yap,lm,as, için gerekli olan bütün bu ön analizler sonras,nda regresyon analizi için gerekli olan tüm varsay,mlar,n kar ,land, , görölmü tür. Korelasyon analizi sonucunda umut de ği ğkeni ile anlaml, ili ki göstermeyen cinsiyet de ği ğkeni regresyon analizine dâhil edilmemi tir.

Bulgular

Bu bölümde, anneye ba lanma, babaya ba lanma, cinsiyet de ği ğkenlerinin çocuklarda umut düzeyleri ile olan ili kisini ortaya koymak amac,yla Pearson momentler çarp,m korelasyon analizi sonuçlar,; anneye ba lanma, babaya ba lanma, cinsiyet de ği ğkenlerinin umut de ği ğkenini yordamas,na ili kin çoklu regresyon analizi sonuçlar, verilmi tir.

Korelasyon Analizi

Ara t,rmada ilk olarak anneye ba lanma, babaya ba lanma, cinsiyet de ği ğkenlerinin çocuklarda umut düzeyi ile olan ili kisini ortaya koymak amac,yla Pearson momentler çarp,m korelasyon analizi kullan,lm, ve sonuçlar Tablo 2'de verilmi tir.

Tablo 2.

De i kenler Aras,ndaki Korelasyon Katsay,lar,

De i kenler	Umut	Anneye Güvenli Ba lanma	Babaya Güvenli Ba lanma	Cinsiyet
Umut	1	.352*	.381*	-.001
Anneye Güvenli Ba lanma	.352*	1	.566*	.145*
Babaya Güvenli Ba lanma	.381*	.566*	1	.003
Cinsiyet	-.001	.145*	.003	1

*p<.01

Tablo 2'de verilen de i kenler aras,ndaki korelasyonlar incelendi inde; umut düzeyi ile anneye güvenli ba lanma ve babaya güvenli ba lanma de i kenleri aras,ndaki korelasyonlar anlamlı oldu u görülmektedir. Umut düzeyi ile anneye güvenli ba lanma aras,nda ($r=.352$) olumlu yönde dü ük düzeyde bir ili ki; umut düzeyi ile babaya güvenli ba lanma aras,nda ($r=.381$) olumlu yönde dü ük düzeyde bir ili ki oldu u görülmektedir. Umut düzeyi ile cinsiyet aras,nda ise anlamlı düzeyde bir ili ki ($r=-.001$) bulunamam, t,r. Bu sebeple regresyon analizine dahil edilmemi tir.

Regresyon Analizi

Anneye ve babaya ba lanma de i kenlerinin çocuklarda umut düzeyleri ile olan ili kisini ortaya ç,karmak amacıyla çoklu regresyon analizi yapılm, t,r. Umut de i kenine ili kin çoklu regresyon analizi sonuçlar, Tablo 3'de verilmi tir.

Tablo 3.

Anne ve babaya Ba lanman,n Umut De i kenini Yordamas,na li kin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlar,

Yordanan De i ken	Yordayan De i kenler	B	Standart Hata	t	p
Umut	Sabit	15.526	1.653	-	9.394 .000
	Anneye Güvenli Ba lanma	.150	.038	.222	3.919 .000
	Babaya Güvenli Ba lanma	.148	.032	.263	4.681 .000
	$R=.428$ $R^2=.183$ Adjusted $R^2=.177$	$F_{(2,378)}=28.584$	$p<.000$		

Tablo 3'de görüldü ü gibi, anneye güvenli ba lanma ve babaya güvenli ba lanma de i kenlerinin umut de i kenini anlamlı düzeyde yordad, , anla ,lmaktad,r ($R=.428$, $R^2=.183$, $p<.000$).

Regresyon katsayıları, anlamlı, ilişki testi sonuçları, incelendiğinde, umut de ikeninin yordanmasında en önemli katkı, babaya güvenli bağlanmadan geldiği, bunu anneye güvenli bağlanmanın izlediği görülmektedir.

Tartışma

Araştırmada umut kavramı, çocukların gelişiminde olumlu bir göstergesi ve psikolojik bir güç olarak düşünüldüğü için, umudun anne/babaya bağlanma örüntüleri ve cinsiyet olarak belirlenen öncülleri ile ilgili kişi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgularda, çocukların anne/babaya güvenli bağlanma örüntülerinin umut düzeylerini anlamlı bir biçimde yordadığı, umut de ikeninin yordanmasında en önemli katkı, babaya güvenli bağlanmadan geldiği, cinsiyet de ikeninin ise umut düzeyi ile aralarında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Araştırmanın korelasyonel sonuçları, incelendiğinde, cinsiyetin umut de ikeni ile anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Benzer sonuca Merkas ve Brajsa-Zganec (2011) tarafından yapılan çalışmada ulaşılmıştır. Jiang, Scott ve Kimberly (2013) tarafından yapılan çalışmada da ergenlerin umut düzeylerinde cinsiyete bağlı bir de işim olmadığı görülmüştür. Çocukların umut düzeylerinde cinsiyet bağlı farklılıkların olmaması, umut kavramında belirtilen umudun kalıtsal bir boyutunun olmadığı, tamamıyla öğrenilmiş bilişsel bir yapı olduğunu (Snyder ve diğeri, 1997, Snyder, 2005, 2007) düşüncesi ile tutarlı olarak göstermektedir. Umudun gelişiminde çocukların kalıtsal özelliklerinden çok ebeveynle kurulan etkileşimin niteliğinin önemli olması, bu bulguyu açıklayabilmektedir. Diğer ilgili kisel sonuçlarda çocukların umut düzeyleri ile ebeveynlere bağlanma düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu umudun gelişiminde ebeveynlerle olan etkileşimler arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Jiang, Scott ve Kimberly, 2013; McDermott ve diğeri, 2015)

Anne ve babaya güvenli bağlanmanın çocukların umut düzeyleri üzerindeki anlamlı etkisine dair bulgular daha önce yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Merkas ve Brajsa_Zganec, 2011; Shorey ve diğeri, 2003). Karavasiliş, Doyle ve Markiewicz (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, 4-6. sınıfl öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları sıcak katılımcı tutum, psikolojik özerklik destekleme ve yaşa uygun davranışlar, düzenleme ve izleme ile çocukların güvenli bağlanma örüntüleri arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Blake ve Norton (2014) tarafından yapılan, Bowlby/Ainsworth tarafından ortaya konulan bağlanma kavramı ile Snyder tarafından kavramsallaştırılan umut kavramı arasındaki ilişkileri ele alan 10 nicel araştırmanın meta analizi çalışmasında, umut ve kaygı, bağlanma, kaçınma, bağlanma ve güvenli bağlanma arasında

anlamlı, ilişkiler bulunmuş ve bağımlı stillerinin umut düzeylerinin yordayıcısı olduğu desteklenmiştir. Birleştirilmiş veriye güvenli bağımlı puanlar, yalıtım umut puanları, arasında önemli bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ergenlerle yürütülen bir çalışmada umut düzeyi kendi özsaygı ve depresyon düzeyleri ile beraber uyumun göstergesi olarak alınmış ve anne-babaya bağımlı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada anne ve babaya bağımlıların ayrı ayrı umut ile olumlu ve anlamlı bir ilişki gösterdiği bulunmuştur (Sim ve Yow, 2011). Ergenler üzerinde yürütülen ve umut düzeylerinin ebeveyn bağımlı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide aracılık etkisinin incelendiği çalışmada umut düzeylerinin ebeveyn bağımlı ile orta düzeyde bir ilişki olduğu (Jiang, Huebner ve Kimberly, 2013) bulunmuştur. Türkiye'de alt sosyoekonomik düzeyden sporcu erkek ergenlerle yürütülen bir çalışmada da, umudun alt boyutlarının her ikisinin de (amaca ulaşma yolları ve amaca güdülenme boyutları) destekleyici ilişkileri ile orta düzeyde ilişki gösterdiği ve aile ilişkilerinin ergenlerin umut düzeyleri için güçlü bir yordayıcı olduğu bulunmuştur (Çelik ve diğeri, 2014).

Araştırmamızın anlamlı bulgularından birisi de çocukların umut düzeylerinin yordanmasında babaya bağımlıların daha yüksek katkıları olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu Grossmann ve diğeri (2002) tarafından yapılan boylamsal çalışmanın sonuçlarıyla desteklenmektedir. Sözü edilen araştırmada anneye bağımlıların erken dönemlerde daha güçlü bir etkisi olduğu, babaya bağımlıların etkisinin orta çocukluk döneminden sonra daha belirgin olarak görüldüğü bulunmuştur. Bu araştırmaya dahil olan çocukların orta çocukluk döneminin sonunda olmaları, böyle bir sonuç yarattığı düşünülmektedir. Orta çocukluk dönemindeki çocuklarla yürütülen çalışmalar üzerinde yürütülecek yeni çalışmalarla ebeveyn bağımlıların bu döneme özgü farklılıkları daha anlaşılabilir olacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Özetle güvenli bağımlı kendine ve başkalarına güvenmeyle beraber gelen etkili sosyal ilişkiler kurma yeterli içeriği de içermektedir. Güvenli bağımlıların amaçlarına ulaşacak yollar bulmak için başkalarıyla işbirliği yapmaktadırlar. Onların bu yeterlikleri ve kendilerine güvenleri, umut için temel olan, amaç yönelimli davranışları, kolaylaştırılmaktadır. Güvenli bağımlıların umut üzerindeki etkileri bu araştırmayla da desteklenmiştir. Bu araştırmamızın pozitif özelliklerin gelişiminin çocuk örnekleminde incelenmesinin, daha önceki çalışmalar üzerine atılmış önemli bir adım olduğu düşünülmektedir. Ancak bu araştırmada pozitif özelliklerden sadece umut ve ebeveyn ilişkileri üzerinde çalışılmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda umut düzeyleri farklı olan

çocuklar,ın ya am doyumunu, özsaygı, minnettarlık gibi pozitif özelliklerini karılaştırarak incelemek ve deneysel çalışmalarla bu özellikleri çocuklara kazandırmak alana önemli katkılar getirecektir. Araştırmanın uygulamaya yönelik çıktılar, çerçevesinde, öğretmenlerin ve okul yöneticilerin çocuklara ve ergenlere umutlu düşünme becerilerini nasıl kazandırabilecekleri konusunda desteklenmeleri önerilebilir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlar, öğrencilere amaç oluşturma ve amaca götüreceği alternatif yollar belirleme konularında bireysel ve grup müdahaleleriyle yardım sunabilirler. Araştırmanın sonuçları, anne baba beklentileri ve umut arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu için çocuklarla yürütülecek çalışmalar, ailelerin de dahil edilmesi ve çocuklarıyla kurdukları etkileşimler konusunda desteklenmeleri yararlı olacaktır. Bu çerçevede çocuklara umutlu düşünmeyi öğretmeye yönelik anne baba müdahale programlarının geliştirilmesi ve uygulanması katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Atik, G. (2009). Zorbalık, yordamı, bir de iken olarak umut [Hope as a predictor of bullying]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42(1), 53-68. doi: 10.1501/Egifak_0000001137.
- Atik, G., ve Kemer, G. (2009). Çocuklarda Umut Ölçeğinin psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. İlköğretim Online, 8(2), 379-390. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol8say2/v8s2m9.pdf> adresinden alınmıştır.
- Barnum, D. D., Snyder, C. R., Rapoff, M. A., Mani, M. M., ve Thompson, R. (1998). Hope and social support in the psychological adjustment of pediatric burn survivors and matched controls. *Children's Health Care*, 27, 15-30.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding the patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43-88.
- Bernardo, A. B. (2015). Hope in early adolescence: measuring internal and external locus-of-hope, *Child Indicators Research*, 8(3), s. 699-715.
- Blake, J., ve Norton, C. L. (2014). Examining the relationship between hope and attachment: A meta-analysis. *Psychology*, 5, 556-565.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss. vol. 1: attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Çelik, D.,A., Çetin, F. ve Tutkun, E. (2014). The role of proximal and distal resilience factors

- and locus of control in understanding hope, self-esteem and academic achievement among turkish pre-adolescents. *Current Psychology*, Doi: 10.1007/s12144-014-9260-3
- Cihangir-Çankaya, Z. ve Meydan, B (2017). Ergenlik Döneminde Mutluluk ve Umut. *International Ejer Congress*, Denizli.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheurer-Englich, H. ve Zimmerman, P. (2002). The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathersø sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social Development*, 11, 307-331.
- Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524. doi:10.1037/0022-3514.52.3.511.
- Jiang, XU, Huebner, E.S.ve Hills, K.J.(2013). Parent attachment and early adolescentsø life satisfaction: The mediation effect of hope. *Psychology in the Schools*, 50(4). doi: 10.1002/pits.21680
- Kabakç., Ö.F. ve Totan, T. (2013) . Effects of Social and Emotional Learning Skills on Life Satisfaction and Hope. *Kuramsal E İtim Bilim Dergisi*, 6(1), 40-61.
- Karavasilis, L., Doyle, A.B.ve Markiewicz, D. (2003). Associations between parenting style and attachment to mother in middle childhood and adolescence. *International Journal of Behavioral Development*, 27 (2), 153ó164.
- Kerns, K. A., Klepac, L. ve Cole, A. (1996). Peer relationships and preadolescentsø perceptions of security in the childmother relationship. *Developmental Psychology*, 32, 457- 466.
- Lazarus, R. S. (1993). From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. In L.W. Porter, & M. R. Rosenzweig (Eds.), *Annual review of psychology* 44, (1ó21). Palo Alto, CA: Annual Reviews Inc.
- Marques, S.C., Pais-Ribeiro, J.L. ve Lopez, S.J. (2011). The role of positive psychology constructs in predicting mental health and academic achievement in children and adolescents: a two-year longitudinal study. *Happiness Study*. 12, 1049ó1062.
- McDermott, R.C., Cheng H.L., Wright, C., Browning B.R., Upton A.W.ve Sevig, T.D. (2015). Adult attachment dimensions and college student distress: the mediating role of hope. *The Counseling Psychologist*. 43(6), 822-852.
- Merkas, M. ve Brojsa_Zganec,A. (2011). Children with different levels of hope: are there differences in their self-esteem, life satisfaction, social support and family Choesion?. *Child Indicators Research*, 4, 499-514.

- Parker, P.D., Ciarrochi, J., Heaven, P., Marshall, S., Sahdra, B. ve Kiuru, N. (2015). Hope, Friends, and Subjective Well-Being: A Social Network Approach to Peer Group Contextual Effects. *Child Development*, 86 (2), 642-650.
- Shorey, H. S., Snyder, C. R., Yang, X. ve Lewin, M. R. (2003). The role of hope as a mediator in recollected parenting, adult attachment, and mental health. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 22, 685-715. doi:10.1521/jscp.22.6.685. 22938.
- Shorey, H.S., Little, T.D., Snyder, C.R., Kluck, B. ve Robitschek, C. (2007). Hope and personal growth initiative: A comparison of positive, future-oriented constructs. *Personality and Individual Differences*, 43, 1917-1926.
- Sim, T.N. ve Yow, A.S. (2011). God attachment, mother attachment, and father attachment in early and middle adolescence. *Relig Health*, 50:264-278. Doi: 10.1007/s10943-010-9342-y
- Simmons, B. L., Nelson, D. L., ve Quick, J. C. (2003). Health for the hopeful: A study of attachment behavior in home healthcare nurses. *International Journal of Stress Management*, 10, 361-375.
- Simmons, B.L., Gooty, J., Nelson, D.L. ve Little L.M. (2009). Secure attachment: implications for hope, trust, burnout, and performance. *Journal of Organizational Behavior*, 30, 233-247.
- Sümer, N. ve Anafarta Enda , M. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere ba lanma, benlik algı,s, ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24 (63), 86-101.
- Snyder, C. R. (1994). *The psychology of hope: You can get there from here*. New York, NY: Free Press.
- Snyder, C. R. (2000). Hypothesis: There is hope. In C. R. Snyder (Ed.), *Handbook of hope: Theory, measures, and applications* (pp. 3-21). San Diego, CA: Academic Press.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry*, 13(4), 249-275.
- Snyder, C. R. (2005). Measuring hope in children. In K. A. Moore & L. H. Lippman (Eds.), *What do children need to flourish? Conceptualizing and measuring indicators of positive development* (pp. 61-73). New York, NY: Springer.
- Snyder, C.R., Sympson, S.C., Ybasco, F.C., Borders, T.F., Babyak, M.A., & Higgins, R.L., (1996). Development and validation of the state hope scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 321-335.
- Snyder, C. R., Hoza, B., Pelham, W. E., Rapoff, M., Ware, L., & Danovsky, M. (1997). The development and validation of the Children's Hope Scale. *Journal of Pediatric Psychology*, 22 (3) 399 - 421.

- Snyder, C. R., Feldman, D. B., Taylor, J. D., Schroeder, L. L., & Adams, V. (2000). The roles of hopeful thinking in preventing problems and enhancing strengths. *Applied and Preventive Psychology*, 15, 262-295.
- Snyder, C.R., Shorey, H.S., Cheavens, J., Pulvers, K.M., Adames III, V.H., & Wiklund, C. (2002). Hope and academic success in college. *Journal of Educational Psychology*, 94(4), 820-826.
- Snyder, C. R., Lopez, S. J., Shorey, H. S., Rand, K. L. ve Feldman, D. B. (2003). Hope theory, measurements, and applications to school psychology. *School Psychology Quarterly*, 18, 122-139.
- Türkmen, M. ve Demirli, A. (2011). The Predictive Value Of Gender, Perceived Parenting Styles And Loneliness In Determining Studentsø Dispositional And State Hope Level. 7 (2):347-363.
- Valle, M. F., Huebner, E. S. ve Suldo, S. M. (2004). Further evaluation of the Childrenø Hope Scale. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 22, 320 ó 337.
- Valle, M. F., Huebner, E. S. ve Suldo, S. M. (2006). An analysis of hope as a psychological strength. *Journal of School Psychology*, 44(5), 393ó406.

Extended Abstract

Purpose

By the influence of positive psychology developments of positive concepts and relations among these concepts have been emphasized more for children and adolescents. This has contributed to better understanding of child and adolescent development and mental health. One of the concepts that effect child and adolescent development positively is hope. Hope has a learnable, motivational and cognitive structure and evaluated as a strong and preventive part of individual. Examining conditions that effect development of hope in children is important to support the improvement of hope for children. It is known that in child development, father, mother and child interactions are important. Therefore the present study was organized based on attachment theory and hope theory. It is thought that children who have trustworthy relations by their parents based on closeness have a safe environment to develop hopeful thinking skills. Based on this assumption, the present study aimed to define the predictive role of attachment to mother pattern, attachment to father pattern and gender on hope.Examining gender effect in the present study might provide information to the researchers and practionerswhether it is a necessity to use gender-based intervention strategies to develop hope.

The studies about hope and development of hope in children and adolescents are limited.Especially there are only a few studies regarding hope in Turkey. It is considered that the present study will be

a step to fill the gap about the relationship between attachment and hope studies and also studies conducted with children. Besides middle childhood is a transition stage that is generally disregarded by researchers. Attachment experiences during middle childhood also show differences compared to childhood and adulthood. The present study will also contribute to the studies regarding parental attachment conducted during middle childhood period. Moreover, studies about hope in children are important for the preventive studies with children. The findings of the present study are discussed in the light of literature and suggestions are provided for further studies and practitioners.

Methodology

The present study is a descriptive, relational study that examines the predictive power of parental attachment patterns and gender on children's hope levels. *While the independent variables were the attachment patterns and gender, the dependent variable was hope. Schools that have students from three different socioeconomic levels were chosen to collect data.* The sample of the study was consisted of 380 children (173 girls and 207 boys) who attend to the 4th, 5th, and 6th grades at primary schools in İzmir. In the study, Kerns Security Scale, Children's Hope Scale and Personal Information Form were used to collect data.

Child attachment security was assessed separately for each parent using the **Kerns Security Scale (KSS)**, a 15-item, forced-choice, self-report measure, with higher scores indicating more secure attachment. Items on the security scale tap the degree to which children believe a particular attachment figure is responsive and available (e.g., some kids worry that their mom/dad may not be there when they need her/him, but other kids are sure their mom/dad will be there when they need her/him), children's tendency to rely on the attachment figure in times of stress (e.g., some kids find it easy to count on their mom/dad for help, but other kids think it is hard to count on their mom/dad), and children's reported ease and interest in communicating with the attachment figure (e.g., some kids like telling their mom/dad what they are thinking or feeling, but other kids do not like telling their mom/dad what they are thinking or feeling). Evidence for the reliability and validity of this measure has been provided by Kerns et al. (1996). In studies examining children ranging in age from 10 to 12, the KSS showed high internal consistency, Cronbach's $\alpha = .93$, and a high test-retest correlation over a short time interval, $r(30) = .75$.

Hope was assessed using the **Children's Hope Scale**, a self-reported measure consisting of six statements. Students responded using a six-point Likert scale (i.e., 1=None of the time to 6=All of the time). The six statements reflect two components of the hope construct: agency (e.g., "I am doing just as well as other kids my age") and pathways (e.g., "When I have a problem, I can come up with lots of ways to solve it"). An overall hope score was obtained by averaging the six responses, with higher scores indicating greater levels of hope. Internal consistency of this measure

was good ($r = .90$). In data analysis, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and multiple regression analysis were used.

Results

Results of Pearson product-moment correlation coefficient indicated a significant relationship between children's hope level and their secure attachment to their mothers and fathers ($r = .325, .430$ respectively). However the relationship between gender and hope was not significant ($r = -.001$). Therefore gender was not included in the regression analysis. According to the results of regression analysis, children's secure attachment to their mothers and fathers were significant predictors of hope ($R = .428, R^2 = .183, p < .000$). According to the significance of the regression coefficients for t-test results secure attachment to father had the greatest influence on hope levels of the children than secure attachment to mother.

Discussion

In the present study since hope was considered as a positive indicator and a psychological power, the relationship among hope and parental attachment patterns and gender was examined. Findings of the study indicated that secure parental attachment patterns significantly predict hope in children, attachment to father has the most predictive power and gender did not significantly predict hope. Findings of the study were parallel with the findings of the previous studies.

Conclusions

The focus of the present study on positive characteristics of the development on a sample of children is thought to be an important step. The effect of secure attachment on hope was also supported by this study. In future studies, to examine positive characteristics such as life satisfaction, self-esteem, gratitude in children with different levels of hope and to provide these features to children through experimental studies will make an important contribution to the field. Since the findings of the study pointed out significant relationship between parental attachment patterns and hope, it will be beneficial to include parents to the interventions developed for children and support parents regarding their relationships with their children. In this context, it is believed that including parent in intervention programs and supporting them in their communication with their children will be helpful. In this manner, development and implementing intervention programs for parents concentrating on teaching hopeful thinking to children is recommended. Besides, school counselors may provide help students through individual or group interventions to create goals and determine alternative ways to achieve these goals.